

Biuletenio tematika ir tema

Kinija ir Rytų Azijos regionas: tarptautiniai santykiai, politika ir ekonomika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

JAV ir Kinijos prekybos karas

Esminiai žodžiai

JAV, Kinija, ekonomika, finansai, muitai, prekyba, valiuta, JAV doleris

Serija ir registracijos numeris

ZE-2025-5 ir ZE-2025-6

Leidimo data

2025-09-02

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

☒ Analitinė apžvalga ☐ Kita

Šaltiniai: kategorijos

- ☐ Teisės aktai ☒ Politinė komunikacija
☒ Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
☒ Žiniasklaidos turinys ☐ Socialinių tinklų turinys
☒ Statistiniai duomenys ☒ Mokslo darbai
☐ Metainformaciniai produktai
☐ Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo – iki

2016 01 01 –
2025 07 31

Šaltiniai: kalbos

- ☒ Lietuvių k. ☐ Lenkų k.
☒ Anglų k. ☐ Kitos ES kalbos
☒ Rusų k. ☐ Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2025). *JAV ir Kinijos prekybos karas* (ZE-2025-5 ir ZE-2025-6). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šiame darbe:

- pristatoma Donaldo Trumpo administracijos vykdoma ekonominė politika, atkreipiant ypatingą dėmesį į jos architekto ekonomisto Stepheno Mirano išdėstytas mintis.
- Aptariami pagrindiniai JAV tarifų politikos principai, jų poveikis šalies ekonomikai bei dažniausiai pasitaikanti kritika.
- Nušviečiama JAV ir Kinijos prekybos karo eiga ir svarbiausi įvykiai.

1. Įžanga

Klasikinės politinės ekonomijos pradininkas Adamas Smithas dar 1776 m. teigė, kad iš vidaus ir tarptautinės prekybos gaunama nauda sukurama dėl darbo pasidalijimo ir kiekvieno ekonomikos subjekto specializacijos tose veiklos srityse, kuriose jis turi pranašumų. Ekonomikos atsivėrimas tarptautinei prekybai ir įmonių įsitraukimas į konkurenciją globaliu mastu žymiai pagerino pasaulio populiacijos materialinę gerovę ir ištraukė iš skurdo tokią milžinę kaip Kinija.¹

¹ Vieira, P.C.C. (2025). Economic Rationality of Trump's Tariffs in Light of the New Classical Paradigm. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.25767.66728>

Nuo 1947 m., kai buvo sudarytas Bendrasis susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos (angl. *General Agreement on Tariffs and Trade*), įvyko aštuoni daugiašalio prekybos liberalizavimo etapai. Paskutinio iš šių etapų, vadinamojo Urugvajaus raundo rezultatas – 1995 m. įsteigta Pasaulio prekybos organizacija (PPO), padedanti administruoti augantį daugiašalių prekybos susitarimų skaičių. Pasaulio šalims siekiant pasinaudoti tarptautinės prekybos teikiama nauda, buvo nuolat šalinamos prekybos kliūtys: mažinami importo tarifai, standartizuojamos prekės ir paslaugos, tobulinama transporto infrastruktūra. Šie pokyčiai paprastai laikomi svarbia globalizacijos proceso dalimi.²

Tačiau globalios prekybos liberalizavimas buvo susijęs su Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) valstybės skolos augimu. **JAV federalinė skola padidėjo nuo 395 mlrd. JAV dolerių 1924-iais iki 35,46 trln. JAV dolerių 2024 m.** Valstybės skola ėmė augti ypač sparčiai po 2000 m. – tam įtakos turėjo įvairūs veiksniai, pvz., JAV karai Afganistane ir Irake, 2008 m. pasaulinė finansų krizė, COVID-19 pandemija. Nuo 2019 m. iki 2021 m. išlaidos padidėjo maždaug 50 proc., daugiausia dėl minėtos pandemijos. Mokesčių apkaupimai, skatinamosios programos, padidėjusios valdžios sektoriaus išlaidos ir susitraukusios mokestinės pajamos paprastai lemia staigų valstybės skolos šuolį.³

Šalies skolos ir jos bendrojo vidaus produkto (BVP) palyginimas rodo šalies gebėjimą grąžinti skolą. Šis santykis laikomas geresniu šalies fiskalinės padėties rodikliu nei vien tik valstybės skolos dydis pinigine išraiška, nes parodo skolos našta, palyginti su bendru šalies ekonomikos produktyvumu. Vidutinis 2024 fiskalinių metų BVP siekė 28,83 trln. JAV dolerių, taigi skolos ir BVP santykis buvo 123 proc. **Nuo 2025 metų birželio skolos aptarnavimas kainuoja 921 mlrd. JAV dolerių ir tai sudaro 17 proc. visų federalinių išlaidų 2025 finansiniais metais.**⁴

Natūralu, kad tokia JAV finansinė padėtis kelia susirūpinimą ir ieškoma būdų, kaip susidariusią situaciją keisti. Jungtinių Valstijų prezidentas Donaldas Trumpas prekybos su partneriais deficitą vertina kaip įrodymą, jog laisvosios prekybos nauda nebuvo teisingai paskirstyta. Jis dar 2018 m. inicijavo muitų karą su Kinija, o išrinktas antrai kadencijai tokią agresyvią politiką pradėjo taikyti globaliai (nors Kinija ir lieka pagrindiniu taikiniu).⁵

Remiantis naujausiomis analizėmis ir ataskaitomis šioje apžvalgoje nagrinėjama JAV tarifų politikos teorija bei praktika, JAV ir Kinijos prekybos karo eiga bei išryškėję jo padariniai.

² International Monetary Fund. (2001). Global Trade Liberalization and the Developing Countries. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2001/110801.htm>

³ Fiscaldata.Treasury.gov. What is the national debt? Prieiga per internetą: <https://fiscaldata.treasury.gov/americas-finance-guide/national-debt/>

⁴ Ten pat.

⁵ Arenas, I. T., Clark, D., Joiner, S., Langley, W., Leahy, J., Stylianou, N., White, E. (2025 m. balandžio 9 d.). How China's record trade surplus helped spark Trump's tariff war. Prieiga per internetą: <https://ig.ft.com/china-trade-surplus/>

2. Trumpo ekonominės politikos logika

Trumpo išrinkimas JAV prezidentu 2025 metų sausį prasidėjusiai antrai kadencijai padidino pasaulinės prekybos, tarptautinių finansų ir pinigų sistemos nestabilumo tikimybę. Per pirmąją Trumpo kadenciją (2017–2020 m.) JAV prekybos atstovo Roberto Lighthizerio ir prezidento patarėjo Peterio Navarro pastangomis buvo siekiama, kad JAV prekybos deficitas mažėtų taikant nedidelius dvišalius tarifus. Dabar išdo sekretorius Scottas Bessentas ir ekonomikos patarėjų tarybos pirmininkas Stephenas Miranas pateikė kitą viziją, kaip sutvarkyti JAV prekybos politiką.⁶

Dabartinis JAV prezidentas jau kurį laiką deklaruoja norą reformuoti pasaulinę prekybos sistemą ir sukurti JAV pramonei teisingesnes konkurencines sąlygas. JAV prekybos deficitas ir didelis federalinio sektoriaus lėšų stygius jau seniai kelia susirūpinimą. **Kelios JAV administracijos iš eilės nerimavo dėl Kinijos importo daromo spaudimo gamybos sektoriui, kuris dabar sudaro apie 11 proc. JAV BVP ir sukuria 13 mln. darbo vietų.**⁷

Visgi ilgus metus besitęsiantis šalies prekybos deficitas – ne vienintelis Trumpo administracijai susirūpinimą keliantis klausimas. Į politinę darbotvarkę įtraukti pramonės skatinimo, investicijų pritraukimo, energijos gamybos didinimo, galimybių naudotis pagrindinėmis technologijomis ribojimo planai (konkurentams, tokiems kaip Kinija).⁸

Ši perspektyva grindžiama Mirano publikuotame pasaulinės prekybos sistemos restruktūrizavimo vadove (angl. *A User's Guide to Restructuring the Global Trading System*) pristatytu naujuoju JAV ekonomikos pertvarkymo planu.

Mirano politikos vizija remiasi trimis pagrindiniais principais:⁹

- **tarifai kaip struktūrinė korekcija.** Ne reaktyvios, o proaktyvios priemonės, skirtos spręsti makroekonominę JAV dolerio vertės ir pasaulinę naudos gavimo be atlygio (angl. *free-riding*) problemą.
- **Viešųjų gėrybių apskaita.** JAV pasaulinės lyderystės teikiami privalumai traktuojami kaip paslauga, o tai reiškia, kad ir kitos šalys turi įnešti savąjį indėlį.
- **Strateginis abipusiškumas.** Karinių, ekonominių ir politinių santykių suderinimas pagal abipusio įsipareigojimo principą.

Publikacijoje, kurioje ideologiškai pagrindžiama dabar įgyvendinama Trumpo ekonominė politika, Miranas kelia tezę, kad, nepaisant Volstryto ir dalies akademinės bendruomenės išsakomos skeptiškos nuomonės, prezidento administracija turi efektyvių priemonių, kuriomis gali pasinaudoti darydama įtaką

⁶ Reiter, O., Stehrer, R., Tordoir, S., Vallee, S. (2025). Europe's Policy Options in the Face of Trump's Global Economic Reordering. Prieiga per internetą: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/293932/DEZERNAT%20-%20March%202025%20FINAL.pdf>

⁷ Ten pat.

⁸ Ten pat.

⁹ Fouad, A., M. (2025 m. balandžio 15 d.). The Economic Architecture of Trump's Trade Doctrine: A Strategic Realignment. Prieiga per internetą: <https://moderndiplomacy.eu/2025/04/15/the-economic-architecture-of-trumps-trade-doctrine-a-strategic-realignment/>

prekybos sąlygoms, valiutų vertei ir tarptautinių ekonominių santykių struktūrai. Autorius pateikia išsamią tarptautinės prekybos taisyklių pertvarkymo sistemą. **Ekonomisto požiūriu, muitai nėra vien tik priemonė gauti pajamų – kartu tai ir strateginis įrankis atgaivinti JAV pramonės pajėgumą. Pastarasis nuolat mažėjo dėl augančių ekonominių galių, tokių kaip Kinija.**¹⁰

Kinija dėl savo eksportu paremto augimo modelio daro didelę įtaką JAV deficitui. Nuo XX a. devintojo dešimtmečio pabaigos Kinijos augimo modelis rėmėsi mažu vidaus vartojimu ir dėl to susidariusio lėšų pertekliaus panaudojimu investicijoms, kurių grąža buvo vis menkesnė. Kiniskų prekių eksportas itin išaugo šaliai 2001 m. įstojus į PPO, o Kinijos provincijų vadovybės dar paskatino ekonomikos augimą aktyviai pritraukdamos užsienio įmones, ieškančias galimybių perkelti gamybą. Įtakos turėjo ir žemas valiutos kursas, kurį palaikė rekordinės intervencijos į užsienio valiutų rinkas. Kinijos pramoninių prekių eksportas smarkiai pralenkė importą. **Toks spartus ir asimetriškas prekybos augimas, daręs spaudimą ekonomiškai išsivysčiusių šalių gamybos sektoriams, dabar vadinamas „Kinijos šoko“ fenomenu.** Dėl nesubalansuoto Kinijos augimo modelio Jungtinių Valstijų prezidentų George'o Busho, Baracko Obamos, Trumpo ir Joe Bideno administracijos ne kartą ragino kinus dirbtinai nenuvertinti savo valiutos ir skatinti vidaus vartojimą.¹¹

Kai kurie tyrimai indikuoja, kad dėl „Kinijos šoko“ 2000–2011 m. laikotarpiu JAV gamybos sektoriuje išnyko nuo 600 tūkst. iki 1 mln. darbo vietų. Įtraukus platesnes kategorijas, per minėtą dešimtmetį dėl prekybos su Kinija netektų darbo vietų skaičius priartėja prie 2 mln. Mirano manymu, šie skaičiai gali būti dar didesni, o pokyčių pasekmės – skaudesnės. Prarasta nemažai nuo pramonės priklausiusių ne gamybos sektoriaus darbo vietų. Daug darbo vietų neliko valstijose ir miestuose, kur nedarbas ir iki tol buvo nemenka problema.¹²

Reikia atsižvelgti ir į nacionalinio saugumo aspektą. Po Sovietų Sąjungos žlugimo įsivyravusi „istorijos pabaigos“ nuostata, esą liberalios demokratijos laimėjo ir JAV nebeturi reikšmingų geopolitinių varžovų, o vietinės pramonės reikšmė nėra esminė, buvo klaidinga. Rusijos ir Kinijos keliamos saugumo grėsmės niekur nedingo, todėl būtina turėti stiprų, savarankišką bei gerai diversifikuotą gamybos sektorių. **Šalies tiekimo grandinių saugumas yra ir nacionalinio saugumo dalis.** Kaip teigė Trumpas, „jei neturite plieno, neturite šalies“.¹³

Miranas kelia esminę hipotezę, kad **struktūrinė pasaulinės pinigų sistemos disbalanso atsiradimo priežastis – JAV dolerio, kaip pagrindinės pasaulio rezervinės valiutos, vaidmuo. Nors šis statusas suteikia JAV privilegiją rūpintis pasaulio finansiniu likvidumu, jis taip pat išpučia dolerio vertę. Dėl**

¹⁰ Miran, S. (2024). A User's Guide to Restructuring the Global Trading System. Prieiga per internetą: https://www.hudsonbaycapital.com/documents/FG/hudsonbay/research/638199_A_Users_Guide_to_Restructuring_the_Global_Trading_System.pdf

¹¹ Žr. 6 šaltinį.

¹² Žr. 10 šaltinį.

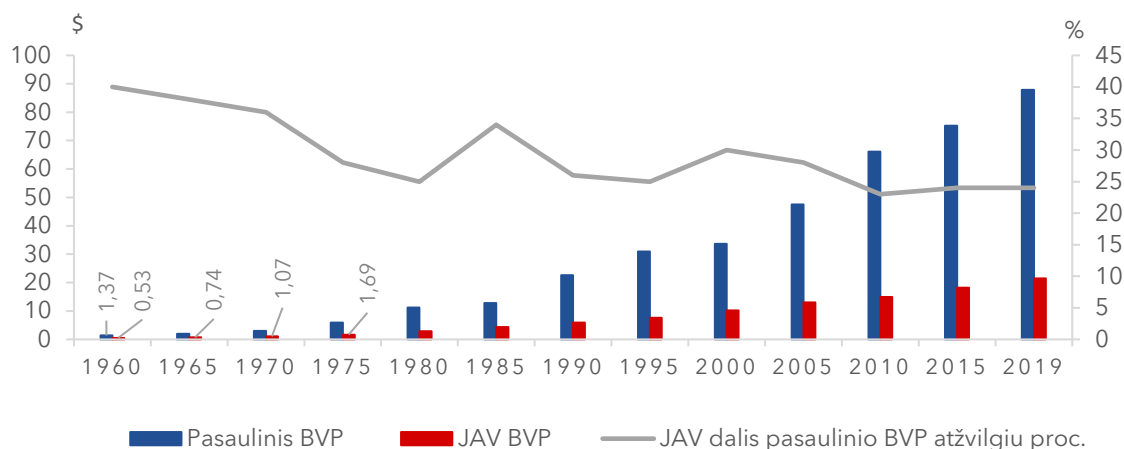
¹³ Ten pat.

to mažėja JAV eksporto konkurencingumas, silpnėja pramonės sektorius ir didėja socialinė bei ekonominė praraja JAV pramonės centruose.¹⁴

Autorius šį reiškinį vadina „Triffino pasauliu“ – pagal belgų ekonomistą Robertą Triffiną. Triffino dilema – sena ekonominė koncepcija, pabrėžianti prieštaravimą tarp pasaulinės valiutos statuso išlaikymo ir vidaus ekonominio stabilumo užtikrinimo. Kad JAV doleris galėtų tarnauti pasaulinėms rinkoms, Jungtinės Valstijos turi ir toliau turėti prekybos deficitą. Tačiau tai mažina jų gamybą, didina skolą ir slopina natūralų augimą. **Tai, kas kadaise buvo laikoma pasaulinės ekonomikos lyderystės „privilegija“, tapo netvaria našta. JAV dėl šios dinamikos susiformavo Volstrytui turtus kraunantis ir pramoninių miestų, tokių kaip Detroitas, nuskurdimą lemiantis modelis, kurio esmė yra finansinių paslaugų eksportas ir prekių importas.**¹⁵

Pabrėžiama, kad jei rezervinės valiutos savininkės ekonomika (lyginant su likusiu pasauliu) yra pakankamai didelė, šis statusas jai nesukelia reikšmingų išorinių padarinių. Tačiau kai rezervinės valiutos šalies ūkis nusileidžia likusio pasaulio ekonomikai, o pasaulinio BVP augimas viršija rezervinės valiutos turėtojos BVP augimo tempus, našta ekonomikai didėja. **Didelė rezervinės valiutos paklausa lemia geroką valiutos pervertinimą, turintį realių ekonominių padarinių.**¹⁶

1 grafikas. Pasaulio ir JAV BVP palyginimas 1960–2019 m. laikotarpiu (trln. JAV dolerių, proc.)
©(duomenys) World Bank, 2021 m.¹⁷ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2025 m.

Kaip matyti, JAV ekonominis indėlis globaliu mastu mažėjo, tiesa, lėtai ir netolygiai – su pakilimais ir nuosmukiais. Nepaisant to, kad nacionalinis JAV BVP nuolatos augo, Jungtinių Valstijų dalis bendrame pasaulio ūkyje traukėsi – nuo 1960 m., kai sudarė 40 proc. pasaulinio BVP, sumažėjo kone perpus.¹⁸

¹⁴ Fouad, A., M. (2025 m. balandžio 7 d.). Miran: The Economic Mind Behind Trump – What's Behind the Tariffs? Prieiga per internetą: <https://modern diplomacy.eu/2025/04/07/miran-the-economic-mind-behind-trump-whats-behind-the-tariffs/>

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Žr. 10 šaltinį.

¹⁷ Bhutada, G. (2021 sausio 14 d.). Datastream The U.S. Share of the Global Economy Over Time. Prieiga per internetą: <https://www.visualcapitalist.com/u-s-share-of-global-economy-over-time/>

¹⁸ Ten pat.

Nuo 1965 iki 1980 m. šalies dalis pasaulio BVP sumenko 13 proc., daugiausia dėl stagfliacijos aštuntajame dešimtmetyje. Po šio nuosmukio prasidėjo vadinamoji *reiganomika* (buvusio JAV prezidento Ronaldo Reagano ekonominė politika, kurios tikslas buvo įveikti stagfliaciją) ir stipraus atsigavimo laikotarpis, kilstelėjęs JAV dalį pasaulio ekonomikoje iki 34 proc. 1985-iais. Tokie svyravimai tęsėsi ir toliau. Nuo 1985 m. iki 1995 m. JAV dalis pasaulio ūkyje sumažėjo nuo 34 iki 25 proc., o 2000 m. vėl kilo iki 30 proc.¹⁹

Nuo XXI a. pradžios daugelio besivystančių rinkų ekonomika toliau sparčiai augo, todėl JAV dalis pasaulio BVP menko. Iki 2005 m. Jungtinių Valstijų BVP vis dar sudarė 28 proc. pasaulinio rodiklio, tačiau vos po kelių metų smogusi finansų krizė lėmė, kad iki 2010 m. JAV dalis sumažėjo iki 23 proc. Svarbu šį JAV nuosmukį pasaulinio BVP atžvilgiu vertinti iš platesnės perspektyvos. Pavyzdžiui, 1960-iais 4 proc. pasaulio ekonomikoje sudariusi Kinijos dalis iki 2019 m. išaugo iki 16,3 proc. Per tą patį laikotarpį ekonomiškai pažengė ir daug kitų pasaulio šalių.²⁰ **Naujausiais Pasaulio banko duomenimis, 2023 m. JAV dalis sudarė 26 proc. globalaus BVP.**²¹ Savaime suprantama, kad per pastaruosius keletą metų 50 proc. išaugusi ir dabar net 35,46 trln. JAV dolerių siekianti valstybės skola pasunkino rezervinės valiutos palaikymo našą.²²

Remiantis Mirano pateiktu modeliu, rezervinės valiutos statusas lemia einamosios sąskaitos deficitą. Parduodama užsienio subjektams valstybinės obligacijas, JAV gauna užsienio valiutų, kurios vėliau išleidžiamos, dažniausiai importuojamoms prekėms. **JAV turi didelį einamosios sąskaitos deficitą ne todėl, kad per daug importuoja, bet todėl, kad turi leisti valstybinių obligacijų emisijas tam, kad galėtų užtikrinti kitų valstybių JAV dolerių atsargas ir palengvinti pasaulio ekonomikos vystymąsi.**²³

Pasaulinės rezervinės valiutos turėtojos statusas JAV suteikia tam tikrų išskirtinių galimybių, leidžiančių šaliai projektuoti politinę galią į išorę. **Rezervinis turtas yra pasaulinės prekybos ir finansų sistemos varomoji jėga, taigi tas, kas kontroliuoja rezervinę valiutą, gali kontroliuoti prekybą ir finansinius sandorius.** JAV prieinami tokie finansiniai svertai kaip turto įšaldymas ar atjungimas nuo bankų tarpusavio atsiskaitymo sistemos SWIFT, be kurios tarptautinė finansinė veikla tampa smarkiai apribota.²⁴

Derėtų nepamiršti, kad dėl rezervinio JAV dolerio statuso Jungtinės Valstijos gali skolintis mažesnėmis sąnaudomis ir turėti didesnę valdžios sektoriaus ir išorės deficitą nepatirdamos tokių pat finansinių

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Ten pat.

²¹ World Bank. (2023). US GDP as % of World GDP. Prieiga per internetą: https://ycharts.com/indicators/us_gdp_as_a_percentage_of_world_gdp?_gl=1*ehrrtq*_up*MQ..*_ga*MzAzODE3NDc2LjE3NTI2NDEzNjk.*_ga_29JVRYPWPW*czE3NTI2NDU1NDMkbzlkZzAkDE3NTI2NDU1NDMkajYwJGwwJGgw

²² Žr. 10 šaltinį.

²³ Ten pat.

²⁴ Ten pat.

suvaržymų kaip kitos šalys. Tokia privilegija leidžia lengviau finansuoti valstybės deficitą, tai JAV dažnai ir daro.²⁵

Pasaulinės rezervinės valiutos turėtojo statusas leidžia Jungtinėms Valstijoms projektuoti finansinę galią ir pigiau skolintis, bet nuolatinė JAV dolerio paklausa augina valiutos kursą ir silpnina eksporto konkurencingumą. JAV teikia pasaulinį gynybos skydą liberalioms demokratijoms, o mainais gauna ne tik rezervų valiutos statuso naudas, bet ir vis augančią naštą. Šis ryšys padeda paaiškinti, kodėl Trumpas mano, kad kitos šalys naudojasi JAV pranašumu tiek gynybos, tiek prekybos srityje vienu metu: gynybos skėtis ir JAV prekybos deficitas yra susiję per valiutą.²⁶

3. Trumpo administracijos muitų politika

Miranas ragina iš naujo įvertinti po Antrojo pasaulinio karo susiklosčiusį ekonominį konsensumą. Pagal jo doktriną, JAV nebeturėtų būti pasyvus pasaulinės finansų sistemos stabilumą užtikrinantis garantas.

Sąjungininkai turi prisidėti prie Amerikos įsipareigojimų – toks indėlis galėtų būti gynybos išlaidų pasidalijimas, investicijos į pramonę ar tiesioginės finansinės kompensacijos. Ši nuostata atkartoja 1985 m. Plazos susitarimo dvasią, tačiau su platesnėmis ambicijomis. Pagal pateiktą viziją, kai kurių vadinamą „Mar-a-Lago susitarimu“, raginama koordinuotai perkurti pasaulinį ekonomikos valdymą.

Kalbama ne tik apie mechaninę valiutų kursų korekciją – norima santykius tarp JAV ir likusio pasaulio valstybių grįsti nauja abipusiškumo logika.²⁷

Vadovaujantis abipusiškumo logika reikėtų suprasti ir dabartinę Trumpo muitų politiką. Anot Mirano, ši politika jau pasiteisino 2018–2019 m. derybose dėl prekybos su Kinija. Muitai buvo priimti be didelių pastebimų makroekonominių pasekmių – infliacija išliko stabili arba net sumažėjo, o BVP augimas, nepaisant JAV Federalinio rezervo palūkanų normų didinimo ciklo, ir toliau buvo gana spartus.²⁸

Kritikai dažnai vadina Trumpo administracijos veiksmus protekcionistiniais, tačiau ekonomistas pateikia labiau niuansuotą aiškinimą. Pagal jo modelį, muitai nėra izoliacinės politikos bruožas, o veikiau derybinė priemonė.²⁹ Prieštarinai vertinami Trumpo tarifai nebuvo įvesti neapgalvotai. Šis žingsnis buvo tiesioginis Mirano idėjų įgyvendinimas, multus pasitelkiant kaip dvejetainę paskirties priemonę – daryti spaudimą prekybos partneriams ir kartu didinti biudžeto pajamas. Tarifų įvedimu taip pat siekiama priversti stambias korporacijas grąžinti veiklą ir investicijas į JAV. Miranas aiškiai suvokia su šiuo žingsniu susijusias rizikas. Tokios strategijos sėkmė priklausys nuo to, ar pavyks išvengti didelio masto atsakomųjų

²⁵ Žr. 6 šaltinį.

²⁶ Žr. 10 šaltinį.

²⁷ Fouad, A., M. (2025 m. balandžio 15 d.). The Economic Architecture of Trump's Trade Doctrine: A Strategic Realignment. Prieiga per internetą: <https://moderndiplomacy.eu/2025/04/15/the-economic-architecture-of-trumps-trade-doctrine-a-strategic-realignment/>

²⁸ Žr. 10 šaltinį.

²⁹ Žr. 27 šaltinį.

prekybos partnerių priemonių. **Ekonomistas mano, kad muitai yra laikinas svertas siekiant pradėti naujas derybas, o ne tikslas savaime.**³⁰

Miranas pabrėžia, kad tarifai gali atnešti ekonominės ir politinės naudos, jei jie yra nustatomi palaipsniui. Svarbu atkreipti dėmesį į keletą esminių aplinkybių:³¹

- **tarifų ekonominiai padariniai priklauso nuo to, koku mastu juos atitinka kompensaciniai valiutų pokyčiai (angl. *currency offset*), todėl svarbu atsižvelgti į tikimybę, kad reikiama valiutos kurso korekcija įvyks.** 2018–2019 m. JAV ir Kinijos prekybos karo metu valiutų vertės korekcija buvo veiksminga, o priemonės Kinijai įvedamos etapais. Trumpas neapmuitino kiniško importo 25 proc. tarifu netikėtai. Prieš įvesdamas tarifus jis viešai aptarė tokius planus ir perspėjo Kiniją, kad imsis priemonių, jei ši nekeis savo prekybos politikos. Vėliau jas įgyvendinant apie 18 proc. siekęs tarifų augimas buvo paskirstytas per ilgesnį nei metai laikotarpį.
- **Tarifai gali panaikinti jau esamus konkurencinius rinkos iškreipimus, atsiradusius dėl kitų šalių prekybos politikos.** Kinijos piktnaudžiavimų tarptautine prekybos sistema sąrašas yra ilgas ir gausus istorijų – nuo valstybės subsidijų į eksportą orientuotoms pramonės šakoms iki atviros intelektualinės nuosavybės vagysčių ir įmonių sabotažo. Tokie rinkos iškreipimai trukdo išnaudoti JAV ekonominį pranašumą ir sukurti laisvą bei atvirą tarptautinės prekybos sistemą. Taikant korekcinis tarifus, skirtus iškreipymams pašalinti, galima padidinti bendrą šalies ekonomikos efektyvumą. Tačiau problemų kiltų, jei ir kitos šalys (arba blokai, tokie kaip ES) imtųsi atsakomųjų veiksmų prieš JAV tarifų politiką, kaip iš dalies pasiėlgė Kinija 2018–2019 m. Jei JAV padidintą tarifą kitos šalys priimtų pasyviai, tai galėtų būti gerovės didinimo priemonė. Kai kurių ekonomistų nuomone, jei lygintume su visiškai bemuite atvira prekyba, 50 proc. neperžengiantys tarifai didina bendrą piliečių gerovę. Tačiau abipusės eskalacijos atveju gali žlugti dvišaliai ar daugiašaliai prekybiniai santykiai.
- **Staigus tarifų įvedimas gali sukelti šoką finansų rinkose dėl nenuspėjamumo.** Neapibrėžtumas finansų rinkose gali pasireikšti didesne infliacija ir jai neutralizuoti reikalingų palūkanų normų išaugimu arba sustiprėjusiu JAV doleriu ir su tuo susijusiais padariniais. Per pirmąją kadenciją Trumpas ir jo komanda daug dėmesio skyrė finansų rinkoms, o akcijų rinkų rezultatus teikė kaip ekonomikos stiprumo ir vykdytos politikos populiarumo įrodymą.³²

Žiniasklaidos milžinė CNN atliko pirmųjų šimto Trumpo prezidentavimo dienų analizę ir JAV akcijų biržos S&P 500 indekso reakcijas į šio prezidento priimtus politinius sprendimus. 2025 m. sausio 20 d. – Trumpo inauguracijos dieną – biržos indeksas siekė 5996,66 punkto ir nuo to laiko palaipsniui leidosi. Balandžio 2 d., kai Trumpas paskelbė „Išsivadavimo dienos“ tarifus, ketindamas įvesti 10 proc. bazinį muitą JAV prekybos partnerėms, biržos indeksas smuko į šiais metais neregėtas žemumas – iki 4982,77 punkto, t. y.,

³⁰ Fouad, A., M. (2025 m. balandžio 7 d.). Miran: The Economic Mind Behind Trump – What's Behind the Tariffs? Prieiga per internetą: <https://moderndiplomacy.eu/2025/04/07/miran-the-economic-mind-behind-trump-whats-behind-the-tariffs/>

³¹ Žr. 10 šaltinį.

³² Ten pat

nuo inauguracijos sumažėjo 16,91 proc.³³ Vėliau indeksas stabilizavosi. Pavyzdžiui, liepos 18 d. jis jau siekė 6296,79 punkto – **buvo didesnis nei Trumpo antrosios kadencijos pradžioje**.³⁴

Komentuodamas Trumpo tarifų politiką ir biržų reakcijas į ją, Atlanto tarybos tarptautinės ekonomikos vadovas Joshas Lipsky pažymėjo, kad tarp prezidento administracijos ir investuotojų egzistuoja didelė praraja. Analitiko nuomone, JAV politikos formuotojams, prekybos partneriams ir sąjungininkams derėtų atsakyti iliuzijų, kad rinkoms, prezidento administracijai ir pasaulio ekonomikai prezidento veiksmams nieko nekainuos. „Trumpas rimtai nusiteikęs pertvarkyti pasaulinę prekybą ir tai nėra tik derybos“, – sako Lipsky. „Tie, kurie siekia dekonstruoti beveik šimtmetį kurtą sistemą, privalo pasidalyti vizija, kas bus toliau.“³⁵

Kai kuriais aspektais muitų politika kol kas duoda teigiamų rezultatų. Dėl tarifų padidėjimo išaugo mokestinės pajamos. Birželį JAV fiksavo gavusi apie 27 mlrd. JAV dolerių su tarifais susijusių mokestinių pajamų. Išdo departamento duomenimis, bendra įplaukų suma šiais metais jau viršijo 100 mlrd. JAV dolerių. „Moody's Analytics“ vyriausiojo ekonomisto Marko Zandžio prognozėmis, iki 2025 m. pabaigos pajamos iš muitų gali viršyti 300 mlrd. JAV dolerių; tai sudarytų beveik 1 proc. JAV BVP. Kai kurie analitikai pažymi, kad šios lėšos galėtų padėti sumažinti valstybės biudžeto deficitą. Visgi analitikas išreiškė ir skepticizmą dėl pokyčių ilgalaikiškumo. „Įstatymų leidėjams nebūtų protinga tikėtis tokių pajamų ateityje, nes, atsižvelgus į tai, kad tarifai gali būti pripažinti neteisėtais, neaišku, ar jie liks galioti. Būsimi prezidentai gali nuspręsti juos sumažinti arba panaikinti vykdomuoju įsaku“, – aiškino Zandis.³⁶

Kai kurių analitikų prognozės, esą šalies laukia ekonominė katastrofa, neišsipildė. Pavyzdžiui, Trumpui paskelbus „Išsivadavimo dienos“ tarifus, „J. P. Morgan“ analitikai perspėjo, kad tikėtina, jog muitų išlaikymo atveju (pastarieji šiuo metu suspenduoti) metų pabaigoje pasaulį ištiktų recesija. „Šių metų bendrą tarifų padidinimą reikėtų vertinti kaip mokesčių padidinimą maždaug 660 mlrd. JAV dolerių“, – sakė „J. P. Morgan“ analitikai, pažymėdami, kad tai yra didžiausias mokesčių padidėjimas per pastaruosius dešimtmečius.³⁷ Ši prognozė nepasitvirtino, nes paskelbti muitai nėra taikomi visa apimtimi, dėl jų vis dar deramasi.

Šioks toks nuosmukis fiksuojamas vertinant Jungtinių Valstijų BVP. Remiantis JAV ekonominės analizės biuro (angl. *The Bureau of Economic Analysis*) skaičiavimais, 2025 m. pirmąjį ketvirtį BVP susitraukė 0,5 proc. Palyginimui, 2024 m. ketvirtąjį ketvirtį realusis BVP augimas siekė 2,4 proc.³⁸ Šis rodiklis ganėtinai

³³ Chacón, M., Mankarious S-C., Stubbs, E., Towflighi, J., Warnes, S. (2025 m. balandžio 30 d.). 100 days: The US stock market's rollercoaster ride since Trump took office. Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/interactive/2025/04/business/stock-market-trump-100-days/index.html>

³⁴ Yahoo Finance. S&P 500. (2025 m. liepos 18 d.). prieiga per internetą: <https://finance.yahoo.com/quote/%5EGSPC/history/>

³⁵ Kempe, F. (2025 m. liepos 15 d.). Beware the 'dangerous disconnect' between Trump and the markets on tariffs. Prieiga per internetą: <https://www.atlanticcouncil.org/content-series/inflection-points/beware-the-dangerous-disconnect-between-trump-and-the-markets-on-tariffs/>

³⁶ Zahn, M. (2025 m. liepos 19 d.). What have Trump's tariffs achieved so far? Experts weigh in. Prieiga per internetą: <https://abcnews.go.com/Business/trumps-tariffs-achieved-experts-weigh/story?id=123859218>

³⁷ Cooban, A. (2025 m. balandžio 4 d.). Trump's tariffs will be bad for you. And you, and you, and you, and you. Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/2025/04/04/economy/recession-trump-tariffs-intl>

³⁸ Bea. (2025 m. birželio 26 d.). Gross Domestic Product, 1st Quarter 2025. Prieiga per internetą: <https://www.bea.gov/news/2025/gross-domestic-product-1st-quarter-2025-third-estimate-gdp-industry-and-corporate-profits>

reikšmingas turint mintyje, kad 2025-iais metinis šalies BVP vertinamas apie 30,5 trln. JAV dolerių.³⁹ Visgi BVP rodiklio susitraukimą vertinti vien tik per siaurą muitų politikos prizmę būtų nekorektiška, reikėtų sulaukti išsamesnių skaičiavimų.

Nepaisant fiksuojamo BVP nuosmukio, **analitikų nuogaustavimai, jog dėl įvestų tarifų JAV vartotojams gresia didelis kainų šuolis, nepasitvirtino.**⁴⁰ Vartotojų kainų indeksas, suteikiantis galimybę palyginti, kiek brango prekės ir paslaugos, šiais metais augo nežymiai. 12 mėnesių bazinis vartotojų kainų indeksas padidėjo nuo 2,8 proc. gegužės mėnesį iki 2,9 proc. birželį.⁴¹

Šių metų pradžioje nedarbo lygis sumažėjo, naujai įsidarbinusių amerikiečių skaičius ir toliau buvo didelis, o darbo užmokestis augo. Tačiau dabar naujų darbo vietų kūrimas sulėtėjo, o nedarbo lygis šiek tiek pakilo. Kai kuriuose sektoriuose, pavyzdžiui, gamybos, pradėta mažinti darbuotojų skaičių. Gegužės mėnesį federalinė Vyriausybė, vykdydama administracijos optimizacijos planą, panaikino 22 000 pareigybių. Nepaisant to, nedarbo lygis išlieka žemas – 4,1 proc.⁴²

Galiausiai reikėtų paminėti prezidento administracijos ketinimą sumažinti JAV dolerio vertę, taip suteikiant valstybės pramonei didesnę konkurencingumą. Dolerio vertė matuojama JAV dolerio indeksu (USDIX). Ši priemonė skirta įvertinti JAV dolerio stiprumą kitų pagrindinių valiutų krepšelio atžvilgiu. Šį krepšelį įprastai sudaro Didžiosios Britanijos svaras sterlingų, euras, Japonijos jena, Švedijos krona, Šveicarijos frankas ir Kanados doleris. Trumpo prezidentavimo pradžioje USDIX siekė 106,41 punkto ir nuo to laiko palaipsniui krito, o liepos 22 d. laikėsi ties 97,9 punkto riba.⁴³ Tad šis prezidento administracijos tikslas virsta realybe. Silpnesnis JAV doleris reiškia, kad amerikiečiai užsienio prekes laikys santykinai brangesnėmis nei anksčiau, tačiau užsienio vartotojams JAV produkcija atrodys pigesnė. Toks scenarijus sudaro prielaidas tikėtis, kad padidės eksportas, sumažės importas ir JAV įmonių pagamintos prekės bei teikiamos paslaugos taps patrauklesnės šalies vartotojams.⁴⁴

Vertinant šiuo metu turimus JAV ekonomikos rodiklius matyti, kad antrosios Trumpo kadencijos metu šalies ekonomika išlieka stipri, nors yra ir neigiamų tendencijų. Kai kurie kritikai teigia, kad tikrovė yra kur kas mažiau pamatuota, o Trumpo sprendimus labiau lemia trumpalaikiai politiniai „pirmiausia Amerika“ (angl. *America first*) išskaičiavimai, o ne didžioji strategija.⁴⁵

³⁹ Statista. The 20 countries with the largest gross domestic product (GDP) in 2025. Prieiga per internetą:

<https://www.statista.com/statistics/268173/countries-with-the-largest-gross-domestic-product-gdp/>

⁴⁰ Zahn, M. (2025 m. liepos 19 d.). What have Trump's tariffs achieved so far? Experts weigh in. Prieiga per internetą:

<https://abcnews.go.com/Business/trumps-tariffs-achieved-experts-weigh/story?id=123859218>

⁴¹ Moody's analytics. United States - Consumer Price Index (CPI). Prieiga per internetą: <https://www.economy.com/united-states/consumer-price-index-cpi>

⁴² The Economist. (2025 m. liepos 21 d.). Tracking the presidency. Prieiga per internetą: <https://www.economist.com/interactive/trump-approval-tracker/economy>

⁴³ Trading economics. United States Dollar. Prieiga per internetą: <https://tradingeconomics.com/united-states/currency>

⁴⁴ Wolla, A., S. (2015). Is a Strong Dollar Better than a Weak Dollar? Prieiga per internetą: <https://www.econlowdown.org/v3/public/is-a-strong-dollar-better-than-a-weak-dollar>

⁴⁵ Fouad, A., M. (2025 m. balandžio 7 d.). Miran: The Economic Mind Behind Trump – What's Behind the Tariffs? Prieiga per internetą: <https://moderndiplomacy.eu/2025/04/07/miran-the-economic-mind-behind-trump-whats-behind-the-tariffs/>

Dažnai pažymima, kad, norint iš tiesų pertvarkyti pasaulinę prekybos sistemą, reiktų koordinuoti prekybos, fiskalinę ir valiutos kurso politiką su didžiausiomis JAV prekybos partnerėmis, o ne veikti vienašališkai. Įžvelgiami kai kurių politikos tikslų prieštaravimai. Baiminamasi, kad muitai gali kenkti patiems JAV gamintojams. Pavyzdžiui, automobilių pramonė ypač priklauso nuo tarpvalstybinio prekių srauto. Tarifų, kaip spaudimo priemonės, naudojimas bent jau trumpuoju laikotarpiu gali trukdyti JAV reindustrializacijos pastangoms.⁴⁶

Bene pagrindinė Trumpo politikos silpnybė yra tai, kad deklaruojami tikslai – JAV gamybos pramonės stiprinimas, išdo papildymas, prekybos disbalanso suregulavimas, spaudimas užsienio šalims idant jos pritartų JAV politikos tikslams – **tarifų politikos taikymo prasme yra sunkiai pasiekiami, nes jų įgyvendinimui reikalingos skirtingos veikimo taktikos. Prezidentui teks rinktis, kurie tikslai – ekonominiai ar politiniai – yra prioritetiniai.** Pavyzdžiui, jei tarifai pasitelkiami kaip politinio spaudimo priemonė, jie turi būti panaikinti, kai tik šalys sutiks su keliama reikalavimais. Tokiu atveju tikslas atkurti prekybos balansą nebūtų įgyvendintas. Jei tarifų politika skirta JAV pramonės sektoriui skatinti, ši priemonė negalės generuoti pajamų valstybės deficitui kompensuoti. Jei amerikiečiai pereitų prie JAV pagamintų prekių, būtų surenkama mažiau muitų už užsienietiškus produktus.⁴⁷

Antrosios Trumpo kadencijos metu administracijos dėmesys telkiamas ne tik į prekybos deficito mažinimą ar konkurentų spaudimą, bet ir į naujo JAV vaidmens pasaulio ekonomikoje apibrėžimą. Tokie užmojai turi toli siekiančių pasekmių ne tik prekybai, bet ir pasauliniams kapitalo srautams, gynybiniam aljansams ir daugiašalių institucijų atečiai.

Kaip matyti, Trumpui muitai yra ne galutinis tikslas, o tik tarpinė priemonė. JAV prezidentas dėl savo vienašališkų veiksmų rizikuoja sulaukti ES, Kinijos ir kitų šalių atsakomųjų žingsnių. Veikdamas vienas jis bando perrašyti dešimtmečius vykdytą prekybos politiką nepateikdamas aiškaus alternatyvaus scenarijaus, o tai savaime įneša neapibrėžtumo ir chaoso.

4. JAV ir Kinijos prekybos karo eiga

2025 m. tarp JAV ir Kinijos atsinaujinęs prekybos karas tapo vienu svarbiausiu ekonominių konfliktų pastarojo meto istorijoje. Prekybinius nesutarimus tarp šių šalių paskatino vis nuožmesnė tarpusavio konkurencija, ilgalaikiai nesutarimai dėl prekybos disbalanso, intelektinės nuosavybės vagystės ir sunkumai patekti į protekcionistinę Kinijos rinką. Tarifų karas sparčiai paaštrėjo abiem valstybėms nustatant precedento neturinčius mokesčius viena kitos prekėms.⁴⁸

⁴⁶ Žr. 6 šaltinį.

⁴⁷ Goldman, D. (2025 m. liepos 7 d.). Tariffs, explained: What Trump wants from all these trade deals. Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/2025/07/07/business/tariffs-trump-deals-explained>

⁴⁸ Khan, A. (2025 m. balandžio 29 d.). The U.S.- China Tariff War Escalation, Impact, and Global Consequences. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/391666183>

JAV ir Kinijos prekybos karo pirminis etapas prasidėjo dar 2018-iais, pirmosios Trumpo kadencijos metu. Tuomet JAV nustatė muitus maždaug 350 mlrd. JAV dolerių vertės importui iš Kinijos, o ši savo ruožtu atsakė į tai nustatydamą mokesčius 100 mlrd. JAV dolerių vertės importui (tai leidžiama pagal PPO taisykles). Įvedus tarifus buvo apribota Kinijos galimybė įsigyti JAV aukštųjų technologijų produktų, taip pat apribotos užsienio investicijos, keliančios susirūpinimą dėl nacionalinio saugumo.⁴⁹

Konfliktas iš dalies išspręstas 2020 m. sausio 15 d. pasirašius „Pirmojo etapo“ (angl. *Phase One*) prekybos susitarimą, kuriuo Kinija įsipareigojo 2020–2021 metais padidinti 2017-iais nustatytą tam tikrų amerikietišκών prekių ir paslaugų pirkimo bazinį lygį 200 mlrd. JAV dolerių. Susitarimo rezultatus galima apibendrinti taip:⁵⁰

- **teigiami aspektai.** „Pirmojo etapo“ susitarimas, nepaisant apribojimų ir sunkumų, iš dalies buvo sėkmingas – turėjo įtakos esminėms Kinijos intelektinės nuosavybės teisės struktūrinėms reformoms, palengvino amerikietiškos žemės ūkio produkcijos eksportą ir pagerino sąlygas Jungtinių Valstijų finansinių paslaugų įmonėms patekti į Kinijos rinką. Pažymėtina, kad **prekių, pagamintų iš žaliavų, kurioms taikomi susitarimai, importas iš Kinijos viršijo „Pirmojo etapo“ įsipareigojimus 61 proc., o JAV eksportas – 59 proc.**
- **Neigiami aspektai.** „Pirmojo etapo“ susitarimas iš esmės laikomas nesėkmingu, nes Kinija įvykdė tik apie 60 proc. nustatytos prekybos prekėmis apimtį. Ambicingus pirkimo tikslus, kuriuos daugelis ir taip laikė nepasiekiamais, dar labiau apsunkino prekybos srautus sutrikdžiusi COVID-19 pandemija. Jei JAV paslaugų eksportas į Kiniją 2018–2021 m. būtų augęs tokiu pačiu tempu, kaip į kitas pasaulio šalis, o amerikietišκών „Pirmuoju etapu“ sutartų prekių eksportas į Kiniją būtų didėjęs tiek, kiek augo pastarosios tokių prekių pirkimai iš viso pasaulio, bendras JAV prekių ir paslaugų eksportas į Kiniją nuo 2018 m. iki 2021 m. dėl prekybinio konflikto ir „Pirmojo etapo“ susitarimo būtų buvęs maždaug 19 proc. mažesnis. Ši projekcija rodo, kad JAV galėjo išvengti su prekybos karu susijusių eksporto nuostolių, kurie 2018 m. sudarė 24 mlrd. JAV dolerių, o 2019 m. – 30 mlrd. JAV dolerių. Pagal „Pirmąjį etapą“ visas eksportas 2020 m. būtų padidėjęs iš viso 27 mlrd. JAV dolerių (18 proc.), o 2021 m. – 40 mlrd. JAV dolerių (23 proc.). Jei nebūtų buvę eksporto nuostolių, JAV mokesčių mokėtojams 2018–2019 m. nebūtų tekę mokėti dešimčių milijardų JAV dolerių žemės ūkio subsidijų.

„Pirmojo etapo“ susitarimas laikytinas nesėkmingu, nes Kinija visiškai nevykdė pažado dėl papildomo 200 mlrd. JAV dolerių vertės importo iš Jungtinių Valstijų. Kai kurių analitikų manymu, susitarimas iš pat pradžių buvo nerealistiškas ir nesprendžiantis esminių prekybos klausimų.

Priešingai – net ir pasibaigus susitarimo terminui dauguma Trumpo įvestų tarifų, ypač gamyboje naudojamoms žaliavoms, liko galioti, dėl to išaugo JAV bendrovių sąnaudos.⁵¹

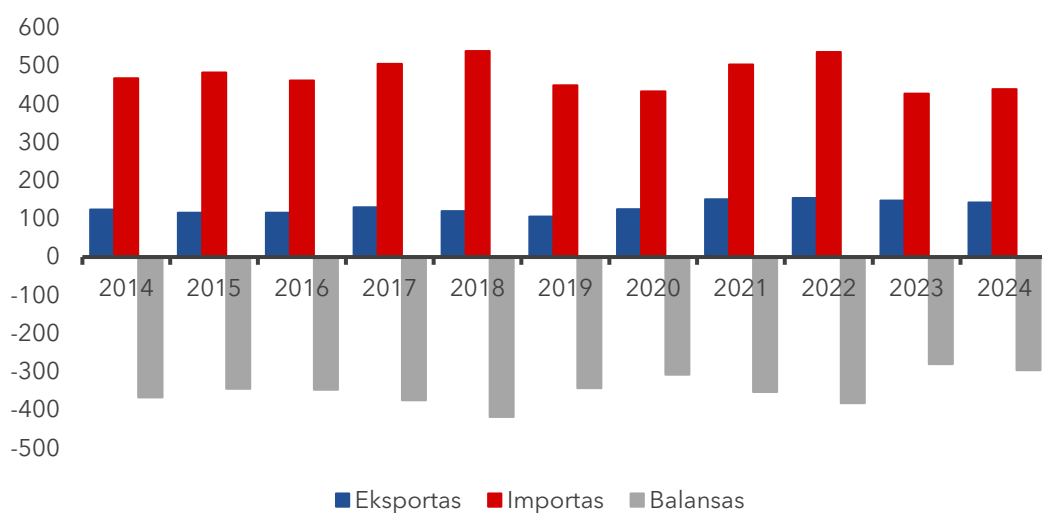
⁴⁹ Martin, S. (2023 m. gruodžio 5 d.). Failures and Successes of The Phase One Trade Agreement with China. Prieiga per internetą: <https://ace-usa.org/blog/research/research-foreignpolicy/failures-and-successes-of-the-phase-one-trade-agreement-with-china/>

⁵⁰ Ten pat.

⁵¹ Brown, Ch. P. (2022 m. liepos 19 d.). China bought none of the extra \$200 billion of US exports in Trump's trade deal. Prieiga per internetą: <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/2022/china-bought-none-extra-200-billion-us-exports-tru> <https://www.china-briefing.com/news/us-china-relations-in-the-trump-2-0-implications/mps-trade-deal>

Prezidentas Bidenas pratęsė kai kuriuos ankstesnės administracijos santykių su Kinija politikos elementus. Jis paliko apie 360 mlrd. JAV dolerių vertės muitus, įvestus Trumpo, ir net pakėlė mokesčius tam tikroms konkurencingoms pramonės šakoms. Pavyzdžiui, buvo keturgubai padidinti muitai Kinijoje pagamintiems elektromobiliams, patrigubinti muitai plienui ir aliuminiui, o puslaidininkiams – padvigubinti. Įvestos beprecedentės eksporto kontrolės priemonės, ribojančios Pekino galimybes įsigyti pažangiųjų technologijų. Baiminantis Kinijos karinės galios augimo, uždraustos ir kai kurios JAV investicijos į technologiškai jautrias sritis.⁵²

2 grafikas. JAV prekyba prekėmis su Kinija 2014–2024 m. (mlrd. JAV dolerių)
©(duomenys) US Census Bureau, 2025 m.⁵³ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2025 m.

Neišspręsti dvišaliai prekybos klausimai ir poreikis siekti tvaraus tarpusavio prekybos sureguliuavimo persikėlė į antrąją Trumpo kadenciją. Toliau įvykiai ėmė klostytis itin sparčiai.⁵⁴

2025 m. sausio 20 d. prasidėjus naujai Trumpo kadencijai susitelkta į JAV ir Kinijos prekybos santykius. Trumpas prezidentavimo pradžią pažymėjo plačia prekybos politikos direktyva, kurioje pirmenybė teikiama metodiškam JAV prekybos santykių peržiūrėjimui, skiriant didelį dėmesį ir Kinijai. Nors nebuvo paskelbta apie tiesioginių muitų tarifų taikymą, administracija pranešė apie ketinimą įvertinti, kaip Pekinas laikėsi 2021 m. pasibaigusio „Pirmojo etapo“ prekybos susitarimo.

Vasario 1 d. Trumpas pasirašė įsaką, kuriuo nustatė 10 proc. tarifą iš Kinijos importuojamoms prekėms. Vykdomuoju įsaku siekta pažaboti fentanilio ir kitų nelegalių medžiagų įvežimą. Pasak Baltųjų rūmų informacinio pranešimo, papildomi muitai bus taikomi „tol, kol bus sušvelninta [narkotikų] krizė“.

⁵² Council on Foreign Relations. (2025 m. balandžio 14 d.). The Contentious U.S.-China Trade Relationship. Prieiga per internetą: <https://www.cfr.org/backgrounders/contentious-us-china-trade-relationship#:~:text=The%20United%20States%20and%20China,the%20United%20States%2C%20after%20Japan>

⁵³ US Census Bureau. Trade in Goods with China. Prieiga per internetą: <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html>

⁵⁴ China Briefing. (2025 m. liepos 18 d.). US-China Relations in the Trump 2.0 Era: A Timeline. Prieiga per internetą: <https://www.china-briefing.com/news/us-china-relations-in-the-trump-2-0-implications/>

Reaguodamas į muitus, Kinijos užsienio reikalų ministerijos atstovas spaudai pareiškė, kad kinai „imsis būtinų atsakomųjų priemonių savo teisėms ir interesams apginti“, taip pat pabrėžė, kad šis JAV žingsnis pažeidžia PPO taisykles. Kinijos prekybos ministerija pareiškė, kad teiks ieškinį PPO.

Nuo vasario 4 d. Kinija, atsakydama į Trumpo tarifų padidinimą, taiko muitus JAV importuojamoms prekėms ir retųjų žemės metalų (RŽM) eksporto kontrolės priemones. Netrukus po to, kai įsigaliojo Trumpo administracijos nustatytas papildomas 10 proc. tarifas importuojamoms kiniškoms prekėms, Kinijos Muitų tarifų komisija paskelbė keletą atsakomųjų tarifų JAV kilmės prekėms. Nustatytas 15 proc. tarifas akmens anglims ir suskystintosioms gamtinėms dujoms bei 10 proc. tarifas neapdorotai naftai, žemės ūkio technikai, didelio tūrio automobiliams.

Vasario 10 d. JAV prezidentas pasirašė įsaką, kuriuo paskelbė 25 proc. tarifą visam į JAV importuojamam plienui, o importuojamam aliuminiui tarifą padidino nuo 10 iki 25 proc. Tarifai bus taikomi importui iš visų šalių ir regionų „be išimties“. Tiesioginis Kinijos plieno eksportas į JAV yra labai nedidelis – 2024 m. jis sudarė tik 0,8 proc. viso Kinijos plieno eksporto. Tačiau, *Investor.org.cn* duomenimis, Kinijos plieno eksportas į šalis, kurios yra pagrindiniai JAV plieno importo šaltiniai, pavyzdžiui, Vietnamą ir Kanadą, 2024-iais sudarė 25,22 proc. viso kinų plieno eksporto. Kadangi tarifas galioja visame pasaulyje, jis netiesiogiai paveiks Kinijos plieno reeksportą į JAV per trečiąsias šalis ir turės didelį poveikį pasauliniam Kinijos plieno eksportui.

Kovo 3 d. Trumpas paskelbė, jog nuo kovo 4 d. padidina tarifus Kinijos prekėms nuo 10 iki 20 proc.

Kovo 4 d. Kinija, atsakydama į Trumpo veiksmus, suskato taikyti muitus amerikietiškiems žemės ūkio produktams. JAV prekėms taikomi šie muitai: 15 proc. vištienai, kviečiams, kukurūzams ir medvilnei bei 10 proc. sorgui, sojos pupelėms, kiaulienai, jautienai, vaisiams, daržovėms ir pieno produktams.

Balandžio 2 d. Trumpas paskelbė apie „Išsivadavimo dienos“ tarifus ir padidino muitus kiniškam importui iki 54 proc. Pagrindiniai akcentai:

- visuotinis tarifas – visam į JAV įvežamam importui bus taikomas 10 proc. bazinis tarifas.
- Kinijai taikomi atskiri tarifai – importuojamoms kiniškoms prekėms bus taikomas papildomas 34 proc. tarifas, kuris papildys esamą 20 proc. tarifą. Taigi, bendras tarifas sieks 54 proc.
- Kitoms šalims – Vietnamui, Tailandui, Kambodžai, Europos Sąjungai ir Japonijai – bus taikomi nauji, atitinkamai 46, 36, 49, 20 ir 24 proc., tarifai.
- Konkretiems sektoriams – užsienietiškiems automobiliams, jų dalims, plienui ir aliuminiui – nustatomi papildomi 25 proc. muitai.

Balandžio 4 d. kinai ėmėsi atsakomųjų priemonių. Įvestas 34 proc. muitas visoms amerikietiškomis prekėms, eksporto apribojimais ir sankcijos JAV bendrovėms.

Balandžio 9 d. pasirašytu vykdомуoju įsaku Trumpas padidino atsakomąjį maito tarifą Kinijai nuo 34 proc. iki 84proc. Sudėjus visus Kinijai iki tol pritaikytus maitus, jos prekėms tarifas pakilo iki 104 proc. Papildomas 50 proc. tarifas įvestas dėl to, kad kinai neatsižvelgė į Trumpo reikalavimą iki balandžio 8 d. atsisakyti JAV prekėms nustatyto 34 proc. maito.

Balandžio 9 d. Kinijos finansų ministerija, atsakydama į JAV įvestą 104 proc. tarifą, padidino maito normą amerikietiškomis prekėms nuo 34 proc. iki 84 proc. Tarifas padidintas tą pačią dieną, kai įsigaliojo JAV 104 proc. tarifas Kinijos prekėms, ir atitinka balandžio 8 d. prezidento administracijos paskelbtą 84 proc. „atsakomąjį“ tarifą.

Balandžio 9 d. JAV dar padidino maitus Kinijai iki 125 proc., o atsakomųjų tarifų taikymą kitoms šalims pristabdė.

Balandžio 10 d. Baltieji rūmai naujienų kanalui CNBC paaiškino, kad Kinijai įvesti 125 proc. maitai papildys iki balandžio 2 d. šiai šaliai nustatytą 20 proc. maito normą, todėl galutinė norma sieks 145 proc. 145 proc. tarifas yra minimalus, t. y. jis bus taikomas kartu su kitais galiojančiais tarifais. Tai apimtų Trumpo pirmosios kadencijos metu įvestus „301 skirsnio“ tarifus, taip pat Bideno įvestus tarifus elektromobiliams, saulės baterijoms, puslaidininkiams ir kitiems produktams.

Balandžio 11 d. Kinija savo ruožtu pakėlė tarifą JAV prekėms iki 125 proc. Naujoji tarifų norma įsigaliojo balandžio 12 d. Kinijos pranešime teigta, kad JAV jai nustatyti neįprastai dideli maitai „smarkiai pažeidžia tarptautinės prekybos taisykles“ ir yra „vienašališko bauginimo ir prievartos aktas“. Pažymėtina, kad **kinai taip pat paskelbė nereaguosiantys į tolesnius JAV sprendimus didinti maitus, nes amerikietišų prekių importas į Kiniją nebebus perspektyvus ir esant dabartiniam maitų dydžiui.**

Balandžio viduryje JAV ir Kinijos prekybos karas pasiekė apogėjų – tarifų didinimas sustojo, tačiau įvairaus pobūdžio abipusiai atsakomieji veiksmai persimetė į kitas socialinio ir ekonominio gyvenimo sferas. **Kinija sugriežtino RŽM eksporto kontrolę, o JAV nustatė naujus apribojimus pažangiųjų technologijų eksportui ir studentų vizoms.**⁵⁵

Gegužės 12 d. Ženevoje (Šveicarija) susitikę JAV ir Kinijos pareigūnai pranešė apie pasiektą susitarimą deeskaluoti įsibėgėjusį prekybos karą. Baltieji rūmai ir Kinijos prekybos ministerija paskelbė bendrą pareiškimą, kuriame įsipareigojo per 90 dienų sumažinti vienų kitiems taikomus tarifus nuo 125 proc. iki 10 proc. Nuspręsta, kad 20 proc. tarifas Kinijos prekėms liks galioti, todėl galutinė maito norma Kinijos prekėms bus 30 proc. Taip pat numatyta, kad **jei per ateinančias 90 dienų nebus pasiektas joks susitarimas ir šis laikotarpis nebus pratęstas, vėl bus grįžta prie buvusių ekonominę logiką peržengiančių tarifų.** Be maitų sumažinimo, Kinija sutiko sustabdyti arba panaikinti kitas

⁵⁵ World Economic Forum. (2025m. birželio 26 d.). Tracking tariffs: Key moments in the US-China trade dispute. Prieiga per internetą: <https://www.weforum.org/stories/2025/06/trumps-us-china-trade-tariffs-timeline/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

netarifines atsakomąsias priemones, kurių ji ėmėsi JAV atžvilgiu nuo 2025 m. balandžio 2 d., kai pirmą kartą buvo nustatyti atsakomieji muitai.⁵⁶

Strateginių ir tarptautinių studijų centro (angl. *Center for Strategic and International Studies*) analitiko Philipo Lucko manymu, 90 dienų *paliaubos* yra sveikintinas dalykas, tačiau didelė ekonominė žala jau padaryta. Prekybos karo padariniai JAV – išaugusios kainos, sutrikdytos tiekimo grandinės, padidėjęs netikrumas ir nukritęs JAV patikimumas sąjungininkų akyse. Tebesitęsianti nepastovi prekybos politika, kuriai būdingi laikini sprendimai, strateginis nenuoseklumas ir nuolatinis nenusipėjamumas, toliau kenkia ilgalaikiam ekonomikos atsparumui ir JAV lyderystei pasaulyje, o vartotojai ir įmonės patiria nebūtinų išlaidų.⁵⁷

Šiuo metu beveik 60 proc. Trumpo taikomų tarifų skirti JAV įmonių naudojamoms žaliavoms, o ne galutinėms strateginių varžovų prekėms apmokestinti. Tai iškraipo tiekimo grandinės šalies viduje, o strateginio pranašumo nesuteikia. Daugelis šių iškraipymų išlieka net ir po muitų sumažinimo.⁵⁸

Birželio 9 d. Kinijos vicepremjeras He Lifengas Londone (Jungtinė Karalystė) susitiko su kolegomis iš Jungtinių Valstijų – izdo sekretoriumi Bessentu, prekybos sekretoriumi Howardu Lutnicku ir JAV prekybos atstovu Jamiesonu Greeru. Tai buvo pirmasis „Kinijos ir JAV ekonomikos ir prekybos konsultacijų mechanizmo“ susitikimas. Dėl šio mechanizmo buvo susitarta per gegužės mėnesį vykusius susitikimus, po kurių buvo sudarytas Ženevos prekybos susitarimas. Derybos Londone buvo skirtos klausimams, susijusiems su Kinijos išduodamomis RŽM eksporto licencijomis, spręsti.⁵⁹

RŽM eksportas į JAV buvo apribotas reaguojant į Trumpo sprendimą įvesti 145 proc. muitus kiniškoms prekėms ir apriboti strateginių JAV technologijų, įskaitant puslaidininkių lustus, pardavimą. RŽM yra gyvybiškai svarbūs daugeliui pramonės šakų, pvz., pažangiosios ginkluotės, vėjo turbinų ir robotų gamybai. Tačiau JAV neturi pakankamos prieigos prie šių strategiškai svarbių išteklių – dabar apie 96 proc. RŽM gaunama iš Kinijos, todėl šios medžiagos atsidūrė dviejų didžiausių pasaulio ekonomikų eskaluojamo prekybos karo centre.⁶⁰

Nepaisant birželio mėnesį Londone įvykusių derybų, Pekinas neįsipareigojo išduoti eksporto leidimų aukštos kokybės RŽM magnetams, kurie yra labai svarbūs JAV gynybos pramonės įmonėms, gaminančioms naikintuvus ir raketų sistemas. Kinija apribojo RŽM eksporto licencijų išdavimą JAV gamintojams iki šešių mėnesių.⁶¹

⁵⁶ Žr. 54 šaltinį.

⁵⁷ Luck, P. (2025 m. gegužės 13 d.). Understanding the Temporary De-Escalation of the U.S.-China Trade War. Prieiga per internetą: <https://www.csis.org/analysis/understanding-temporary-de-escalation-us-china-trade-war>

⁵⁸ Ten pat.

⁵⁹ Žr. 54 šaltinį.

⁶⁰ Campbell, C. (2025 m. birželio 17 d.). Trump Wants Rare Earths. But Challenging China's Dominance Will Take More Than Tariffs. Prieiga per internetą: <https://time.com/7294964/us-rare-earths-minerals-china-dominance-trump-tariffs/>

⁶¹ Hu, X. (2025 m. birželio 26 d.). How to Engineer Global Dependence: China's Formula for Building a Rare Earth Edge. Prieiga per internetą: <https://thediplomat.com/2025/06/how-to-engineer-global-dependence-chinas-formula-for-building-a-rare-earth-edge/>

Birželio 26 d. Trumpas žurnalistams pranešė, kad JAV ir Kinija pasirašė susitarimą, kuriuo siekiama palengvinti RŽM eksportą į JAV. Vėliau tai dar kartą patvirtino JAV prekybos sekretorius Lutnickas, kuris, kalbėdamas su agentūra „Bloomberg“ pareiškė, kad Kinija pradės tiekti RŽM Jungtinėms Valstijoms mainais į tai, kad šios sumažintų atsakomąsias priemones prieš Kiniją.⁶²

Analitikų vertinimais, didėjant Kinijos santykių su JAV ir jų sąjungininkais įtampai kinai greičiausiai vis dažniau pasitelks RŽM išteklius kaip svertą siekti savo strateginių tikslų. Pekino pramonės politika RŽM sektoriuje padėjo šaliai tapti dominuojančiu veikėju, leidžiančiu kurti ilgalaikes kliūtis konkurentams per eksporto apribojimus. Stipriai nuo RŽM išteklių priklausomos pramonės šakos, siekdamos sumažinti tiekimo grandinių pažeidžiamumą, yra priverstos taikyti atsargų kaupimo strategijas.⁶³

Liepos 18 d. pastebėta JAV ir Kinijos santykių atšilimo požymių. Prekybos tarp abiejų šalių įtampa gali atlėgti, nes Trumpas prieš galimą asmeninį susitikimą su Kinijos prezidentu Xi Jinpingu Pekino atžvilgiu renkasi taikesnį toną. Remiantis „Bloomberg“ pranešimu, **JAV prezidentas dabar pirmenybę teikia ne gilesniems struktūriniams pokyčiams, kuriais siektų ištaisyti prekybos disbalansą, o greitiems sandoriams su Kinija – panašioms į sudarytus per jo pirmąją kadenciją.** Pranešama, kad vidiniuose susitikimuose Trumpas buvo „mažiausiai karingas balsas kambaryje“, o tai rodo, kad keičiasi strategija, kuria siekiama apčiuopiamų pergalių ir atnaujinto prekybos susitarimo.⁶⁴

Liepos 22 d. išdo sekretorius Bessentas sakė liepos pabaigoje susitikusių su Kinijos kolegomis tartis dėl Trumpo muitų taikymo *paliaubų* su Kinija termino pratęsimo. Ankstesnis sustabdymas turėjo baigtis rugpjūčio 12 d.⁶⁵

Liepos 27 d. abiejų šalių aukšto rango pareigūnai susitiko Stokholme (Švedija) aptarti prekybos klausimų. Skelbiama, kad pasiektas susitarimas, tačiau konkrečių detalių paviešinta nedaug. Bessento teigimu, kinai sutiko palengvinti amerikiečių įmonėms galimybę įsigyti Kinijos magnetų ir RŽM, kurie yra labai svarbūs mikroschemų gamybai. **Analitikai teigiamai vertina akivaizdų įtampos su Kinija sumažėjimą, tačiau įspėja, kad Vašingtoną ir Pekiną skiriančių problemų artimiausiu metu išspręsti greičiausiai nepavyks.**⁶⁶

Pekinas JAV muitus ir eksporto kontrolę pirmiausia vertina politiniu, o ne ekonominiu požiūriu. Šalies lyderių įsitikinimu, Vašingtonas siekia „sulaikyti“ Kiniją ir stabdyti jos ekonominį bei technologinį vystymąsi. Ekonominis požiūris, prekybos karas iš esmės vyksta tarp pasiūlos (Kinija) ir paklausos (JAV).

⁶² Žr. 54 šaltinį.

⁶³ Žr. 61 šaltinį.

⁶⁴ Žr. 54 šaltinį.

⁶⁵ Breuninger, K. (2025 m. liepos 22 d.). Trump China tariff deadline likely to be extended, Bessent says. Prieiga per internetą: <https://www.cnbc.com/2025/07/22/bessent-china-tariffs-trade-stockholm.html>

⁶⁶ Wiseman, P. (2025 m. liepos 28 d.) US, China announce a trade agreement – again. Here’s what it means. Prieiga per internetą: <https://apnews.com/article/trump-china-trade-tariffs-rare-earth-minerals-cbd2482bd2b3a7ce8d47030c4ff1c3d4>

Kinija yra pasaulyje pirmaujanti gamybos ir eksporto šalis. JAV yra didžiausia pasaulio rinka ir importuotoja. **Prekybos karas gali paaštrinti abiejų šalių ekonomines problemas.**⁶⁷

Pekinas siekia didinti ekonominį savarankiškumą, bet pastaraisiais metais šalies ekonomika vis labiau priklauso nuo grynojo eksporto. Tačiau Kinijos prekybos perteklių lemia ne tiesioginė prekyba su JAV. 2025 m. pirmąjį ketvirtį Kinijos prekybos prekėmis su visomis ekonomikomis, išskyrus JAV, perteklius sudarė 3,8 proc. BVP, o tik su JAV – 1,9 proc. BVP⁶⁸ Tiesa, neaišku, kiek kiniškų prekių patenka į JAV rinką per trečiąsias šalis.

Apibendrinant, JAV ir Kinijos prekybos karas prasidėjo dar 2018–2019 m., pirmosios Trumpo kadencijos metu. Tuomet pasiektas „Pirmojo etapo“ susitarimas, daugelio apžvalgininkų manymu, geriausiu atveju pasiteisino tik iš dalies, kadangi Kinija neištesėjo pažado papildomai importuoti amerikietišκών prekių už 200 mlrd. JAV dolerių. Be to, susitarimu nespręsta jokių esminių struktūrinių tarpusavio prekybos klausimų, tik bandyta mechaniškai mažinti JAV prekybos deficitą.

Nenuostabu, kad prasidėjus antrajai Trumpo kadencijai neišspręsti prekybiniai ginčai įsiplieskė iš naujo. Abipusė muitų kėlimo eskalacija pasiekė piką 2025 metų balandį. JAV muitai Kinijai pasiekė 145 proc., o Kinijos atsakomieji tarifai buvo užkelti iki 125 proc. Balandžio 11 d. Pekinas paskelbė daugiau nereaguosiantis į Vašingtono veiksmus, kadangi tokie aukšti tarifai abipusę prekybą padarė neekonomišką, o tolesnis tarifų didinimas tiesiog beprasmiškas.

Po gegužės 12 d. dvišalio susitikimo Ženevoje imtasi deeskalacijos veiksmų ir Trumpas paskelbė apie 90 dienų tarifų įsigaliojimo atidėjimą. Nors tolesnio muitų didinimo taktikos buvo atsisakyta, prekybos karas persimetė į kitas ekonominio ir socialinio gyvenimo sferas. JAV ėmė riboti aukštųjų technologijų eksportą bei paskelbė apie ketinimus masiškai atšaukti kinų studentų visas. Kinija pasinaudojo savo efektyviausiu derybiniu svertu – RŽM eksporto ribojimais. Šis žingsnis davė rezultatų, nes birželio 26 d. Trumpas pranešė atšaukęs anksčiau Kinijai įvestus ribojimus mainais į RŽM tiekimo atnaujinimą.

Daryti išvadas apie šį JAV ir Kinijos prekybos karo etapą dar per anksti, tačiau aišku, ko labiausiai reikia vienai šaliai iš kitos: Jungtinėms Valstijoms – RŽM resursų, Kinijai – aukštųjų technologijų bei jų vystymo žinių (angl. *know-how*). Esant tokiai situacijai, bent jau šiame kontekste, **Kinija turi pranašumą, kadangi technologijas galima bandyti perimti ir iš kitų pažangių valstybių, tačiau JAV pramonei reikalingą RŽM kiekį gali užtikrinti tik Kinija.**

Kinija pastaruosius metus ruošėsi ilgalaikiai ekonominei konkurencijai su JAV, vertindama kylančias prekybines įtampas kaip patvirtinimą, kad reikia imtis priklausomybės nuo JAV rinkų ir technologijų

⁶⁷ DiPippo, G., Lenain, B. (2025 m. birželio 10 d.). Testing Self-Reliance: What the Trade War Reveals About China's Vulnerabilities and Power. Prieiga per internetą: <https://www.rand.org/pubs/commentary/2025/06/testing-self-reliance-what-the-trade-war-reveals-about.html>
⁶⁸ Ten pat.

mažinimo strategijos. Jei nebus pasiekta jokio plataus masto dvišalio susitarimo, tikėtina, kad muitų karai tarp šių galybių atsinaujins net ir po Trumpo kadencijos.

5. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Trumpo prekybos politikos teoretikas Miranas iškėlė hipotezę, kad struktūrinė pasaulinės pinigų sistemos disbalanso atsiradimo priežastis – JAV dolerio, kaip pagrindinės pasaulio rezervinės valiutos, vaidmuo. Šis statusas suteikia Jungtinėms Valstijoms privilegijų, tačiau ir išpučia dolerio vertę. Dėl to mažėja JAV eksporto konkurencingumas, silpsta pramonės sektorius ir gilėja socialinė bei ekonominė praraja šalies pramonės centruose.

Trumpas mano, kad kitos šalys pernelyg kliaujasi JAV teikiamomis saugumo garantijomis ir globalios rezervinės valiutos – dolerio – galimybėmis. Prezidento manymu, tiek sąjungininkai, tiek kiti prekybos partneriai turi prisidėti prie JAV išlaikant pasaulinę ekonomikos sistemą. Būtent šiame kontekste ir reikia suprasti Trumpo pradėtą muitų politiką, kuri nėra tikslas savaime, o labiau priemonė jam pasiekti. Jo administracija daug dėmesio skiria ne tik prekybos deficito mažinimui ar varžovų spaudimui, bet ir naujo JAV vaidmens pasaulio ekonomikoje apibrėžimui. Tikslas yra struktūrinis: perskirstyti pasaulinio ekonominės sistemos stabilumo kaštus ir iš naujo nustatyti bendradarbiavimo su sąjungininkais bei konkurentais sąlygas.

Bene pagrindinė Trumpo politikos silpnybė yra tai, kad deklaruojami tikslai – atstatyti JAV gamybos pramonę, papildyti iždą, sureguliuoti prekybos disbalansą, daryti spaudimą užsienio šalims idant jos pritartų Jungtinių Valstijų politikos siekiams – tarifų politikos taikymo prasme yra sunkiai pasiekiami, nes jų įgyvendinimui reikalingos skirtingos veikimo taktikos. Prezidentui gali tekti rinktis, kurie tikslai yra prioritetiniai – ekonominiai ar politiniai.

JAV ir Kinijos prekybos karas prasidėjo dar per Trumpo pirmąją kadenciją – 2018–2019 m. Tuo metu buvo pasiektas „Pirmojo etapo“ susitarimas, kuris, daugelio apžvalgininkų manymu, pasiteisino tik iš dalies, kadangi Kinija neištesėjo pažado papildomai importuoti amerikietiškų prekių už 200 mlrd. JAV dolerių.

2025 m. prasidėjus antrai Trumpo kadencijai neišspręsti prekybiniai ginčai įsiplieskė iš naujo. Abipusis prekybos karas piką pasiekė balandį. Tuo metu JAV Kinijai įvesti muitai siekė 145 proc., o pastarosios atsakomieji tarifai buvo pakelti iki 125 proc. Balandžio 11 d. Pekinas paskelbė daugiau nereaguosiantis į Vašingtono veiksmus, kadangi tokie aukšti tarifai abipusę prekybą padarė neekonomišką, o tolesnis tarifų didinimas tiesiog beprasmis.

Po 2025 m. gegužės 12 d. dvišalio susitikimo Ženevoje imtasi deeskalacijos veiksmų. Daryti išvadas apie šį JAV ir Kinijos prekybos karo etapą dar per anksti, tačiau aišku, ko labiausiai vienai šaliai iš kitos reikia:

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

JAV – RŽM resursų, Kinijai – aukštųjų technologijų bei jų vystymo žinių. Bent jau šiame kontekste kinai turi pranašumą, kadangi technologijas galima bandyti perimti ir iš kitų pažangių valstybių, o Jungtinių Valstijų pramonei reikalingą RŽM kiekį gali užtikrinti tik Kinija.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

- JAV ir Kinijos prekybos logika remiasi tuo, kad abipusis ekonominis spaudimas labiau susijęs su politine valia toleruoti nuostolius. Autoritarinį Xi Jinpingo režimą ne taip stipriai veikia gyventojų nuotaikos kaip Jungtines Valstijas, nes demokratijoje tenka atsižvelgti į visuomenės nuomonę.
- Jei dvišaliai prekybiniai santykiai dėl nesutarimų nutrūktų, situacija Pekinui būtų mažiau skausminga nei Vašingtonui, nes kinai keičia eksporto rinkas ir mažina priklausomybę nuo importo. Kinijos nuolatinė priklausomybė nuo JAV technologijų, tokių kaip programinė įranga, kuriai buvo taikoma Vašingtono eksporto kontrolė, galimai yra pažeidžiamiausia sritis. Pagrindinė problema Pekinui yra tai, kad prekybos karas su JAV vyksta tuo metu, kai vidaus ekonomika yra sąlyginai silpna.
- Naujausi JAV veiksmai Kinijos vadovybės akyse pateisina Pekino plėtojamą technologinio pramoninio savarankiškumo politiką. Ši politika nepasikeis, nepaisant santykių su JAV būklės. Deeskalacijos veiksmai ir liepos 27 d. derybų Stokholme raundas rodo, kad ieškoma susitarimo, kadangi tiek vienos, tik kitos šalies ekonomikai vystyti reikalingi oponentės turimi resursai. Kinijos atveju tai – aukštosios technologijos ir sofistikuota programinė įranga, o JAV – RŽM, be kurių didžiausią pridėtinę vertę kurianti pramonė stotų. Šia prasme geresnę derybinę poziciją turi kinai, kuriems priklauso RŽM išgavimo ir perdirbimo monopolis. Faktas, kad Pekinas nori derėtis, indukuoja, kad pačios Kinijos ekonomika yra galbūt žymiai prastesnės būklės, nei skelbia oficialūs, ideologiškai angažuoti šaltiniai.